

De afgelopen jaren stond het jaarlijkse congres over openbare ruimte in het teken van samenwerking tussen ontwerp en beheer. CROW heeft samen met een aantal partners ervoor gekozen op 27 november 2013, tijdens het Nationaal Congres Beheer Openbare Ruimte, meer het beheer centraal te stellen. Organisator Ineke Westerbroek van CROW en Peter de Visser, Hoofd Stadsbeheer van gastgemeente Zoetermeer, leggen uit waarom.

Door Martijn Reinink

Een dubbelgesprek over het Nationaal Congres Beheer Openbare Ruimte

'WE MOETEN SAMEN DE OPENBARE RUIMTE BEHEREN'

Al sinds midden jaren '70 werkt Peter de Visser voor gemeente Zoetermeer. "In die periode konden we naar hartenlust pionieren in de polder. Nu Zoetermeer voor een groot deel is volgebouwd, focussen we niet langer op groei, maar op beheer." Ineke Westerbroek: "Die omslag zien we bij vrijwel alle gemeenten in Nederland. Vandaar dat het Nationaal Congres Beheer Openbare Ruimte focust op beheer."

In de jaren '60 verrees in Palenstein een groot aantal flats. Vele immigranten streken er neer; de oudste nieuwbouwwijk van Zoetermeer telt zo'n 140 nationaliteiten. Met de jaren zag Zoetermeer de wijk afglijden tot het putje van de stad. "Daar wilden we als gemeente iets tegen doen, voor en mét de inwoners van Palenstein", vertelt De Visser. "Maar hoe pak je dat aan? We zijn de straat opgegaan, hebben aangebeld en gevraagd: wat vinden jullie mooi en belangrijk?"

Samen met lokale instellingen en burgers heeft de gemeente de wijk een nieuw gezicht gegeven. Dit leverde Palenstein vorig jaar bijna de titel voor Beste Openbare Ruimte van Nederland op; de wijk eindigde als nummer twee.

"Bij het beheer van de openbare ruimte staat niet langer de techniek centraal, maar de emotie", stelt Westerbroek. "Wat vinden inwoners van de inrichting en het onderhoud? De kwaliteit wordt bepaald door hun gevoel." Tijdens het congres zal Diederik Notenboom namens De Meerlanden – een gezamenlijke beheer-

organisatie van negen gemeenten - vertellen hoe hij met deze ontwikkeling omgaat. De Visser: "Gemeente Dordrecht werkt bijvoorbeeld met een effectbestek, waarbij de tevredenheid onder inwoners wordt gemeten. Alleen als deze gelijk blijft of verbetert, wordt het contract met de aannemer verlengd."

Sociale cohesie

De gebruikers van de openbare ruimte hebben een andere, meer invloedrijke positie gekregen. De Visser: "Daartegenover staat dat ze de handen uit de mouwen moeten steken. Voorbeeld: in Breda was de groene aankleding voor de gemeente in onderhoud te duur geworden. De keuze was aan de inwoners: of een kraan haalt alle hagen weg of we doen samen het onderhoud."

In een aantal wijken in Breda snoeien nu burgers de heggen en onderhouden ze plantvakken. Deze aanpak bevordert niet alleen de burgerparticipatie, maar draagt eveneens bij aan de sociale cohesie in een wijk. "In Vlissingen gaan ze nog een stapje verder", weet De Visser. "In ruil voor een gewenste lantaarnpaal of een bankje doen bewoners de boodschappen voor ouderen in de buurt."

In de meeste gevallen participeert echter maar één of twee procent van de burgers in dergelijke initiatieven. "Dat percentage moet omhoog", zegt Westerbroek. "De tijd van het vijfsterren

hotel, waarbij de burger achterover kan leunen en alle verantwoordelijkheid bij de overheid legt, is voorbij."

De Visser vervolgt: "De rol van de overheid is veranderd. Als gemeente zijn we niet langer uitvoerder, maar regievoerder. Vroeger richtten we alles zelf in. Nu zoeken we naar samenwerking, met andere gemeenten, aannemers en gebruikers van de openbare ruimte." Deze omslag heeft gevolgen voor de manier van aanbe-

"De rol van de overheid is veranderd. Als gemeente zijn we niet langer uitvoerder, maar regievoerder."

steden en contracteren. Westerbroek: "Stel je op basis van de RAW-systematiek een contract op, dan ligt de route die een aannemer moet volgen om tot een eindresultaat te komen van A tot Z vast. Bij de UAVgc-variant heeft de aannemer alle vrijheid om tot een afgesproken eindresultaat te komen. Maar je kunt evengoed kiezen voor tussenvormen, voor hybride contracten. Tijdens het congres zal hieraan aandacht worden besteed."

Lelijkste plek

Zoetermeer kreeg in 2012 nog een onderscheiding voor een openbare ruimte. Kijkers van het VPRO-programma 'Slag om Nederland' riepen de Mandelabrug uit tot de op één na lelijkste plek van Nederland. De Visser: "Dan

"We hebben besloten niet de beste beheerder, maar 'Het beste beheerteam van Nederland' te kiezen."

kun je als gemeente twee dingen doen: je stopt het onder de grond en praat er niet meer over óf je pakt het aan." Zoetermeer koos voor dat laatste. Samen met Oranjewoud, de NS en nabijgelegen bedrijven heeft de gemeente de plek opgeknapt. "Alleen al met meer groen geef je zo'n locatie een heel andere uitstraling", geeft Westerbroek aan. "Wij mensen zijn ons maar voor vijf procent bewust van wat we zien, horen en ruiken. Hoe we een ruimte ervaren, wordt voor 95 procent onbewust bepaald." De Visser licht toe: "Wanneer het gras in een park wat hoger is, zal niemand zich daaraan storen. Steken de sprietjes tussen de tegels door in een winkelgebied, dan valt dat iedereen op."

Mark van Hagen van de Nederlandse Spoorwegen zal op het congres ingaan op hoe de NS de beleving van haar passagiers beïnvloedt, met voorbeelden die kunnen worden vertaald naar de openbare ruimte.

"Als gemeente heb je omgevingsmanagers nodig, maar ook technici, *nieuwewetse* technici", merkt De Visser op. "Deze kun je niet op alle terreinen in huis hebben, maar door kennis te delen met andere gemeenten en organisaties kun je wel gebruikmaken van moderne middelen, waarmee je op de lange termijn kosten bespaart. Zo heeft Rijkswaterstaat een nachtcrème ontwikkeld voor het behoud van het asfalt, die wij mogelijk ook gaan toepassen."

Op het congres zal een sessie worden gewijd aan Assetmanagement. Westerbroek: "Hoe lang gaat iets mee? Verlaag je de kwaliteit

van onderhoud, heeft dat dan gevolgen voor de levensduur? Bij Assetmanagement kijk je verder dan alleen naar de aankoop- en onderhoudskosten; je let op prestaties en risico's en brengt in kaart wat de mogelijke effecten zijn op directe en indirecte kosten van de totale levenscyclus." Gemeenten maken nog relatief weinig gebruik van Assetmanagement. "Zij kunnen leren van Rijkswaterstaat en bedrijven die al langer werken met dit systeem."

Leren, het woord valt niet voor het eerst. Het delen van ervaringen, de samenwerking zoeken, dat zal centraal staan op 27 november tijdens het Nationaal Congres Beheer Openbare Ruimte. "We hebben besloten niet de beste beheerder, maar 'Het beste beheerteam van Nederland' te kiezen op het congres", besluit Westerbroek, "want we moeten samen de openbare ruimte beheren, en elkaar daarin de ruimte geven."

Elsa Louwerse, marketing- en communicatieadviseur, louwerse@crow.nl
www.ncbor.nl

BIJENKOMSTEN CROW LEVENDE STAD NOVEMBER

De volgende bijeenkomsten staan gepland:

- 20 november** Regiobijeenkomst Noord-Holland Noord – gemeente Zaanstad
- 27 november** Nationaal congres Beheer Openbare Ruimte - Zoetermeer

De volgende bijeenkomsten zijn in voorbereiding:

- Groot civiel technisch onderhoud
- Graafschade
- Standaard boomveiligheidsregistratie
- Ombuigingen/kerntakendiscussie

Heeft u zelf ideeën waarover u graag een bijeenkomst georganiseerd wilt hebben? Laat het ons weten via (0318) 69 53 85 of per e-mail levendestad@crow.nl. Tijdens de themabijeenkomsten wisselen overheidsprofessionals kennis en ervaringen uit over de openbare ruimte. Kijk voor meer informatie over de CROW Levende Stad bijeenkomsten op www.levende-stad.nl